

Ruard Ganzevoort. Foto: ANP

Het goede leven van Ruard Ganzevoort

Portret

Ruard Ganzevoort (46) zit sinds vorig jaar voor GroenLinks in de Eerste Kamer. Ook is hij voorzitter van Linker Wang, het platform voor geloof van die partij. Daarnaast is hij hoogleraar praktische theologie aan de Vrije Universiteit. Tien jaar lang was hij bovendien predikant in de Nederlands Gereformeerde Kerk. Bij zijn huis runt hij een hotel. Door **Jurgen Tiekstra**.

doen „Mijn moeder was verpleegster en mijn vader docent. Dat hebben ze ook een tijdje in het buitenland gedaan: ze hebben vier jaar in Nieuw-Guinea gezeten, daarna drie jaar in Suriname en later nog eens vier jaar in Suriname. Dat heeft wel een grote invloed op mij gehad. Principieel: want je krijgt oog voor anderen mee. Maar ook idealisme: je kunt iets betekenen in deze wereld. En het avonturiersleven: het is gewoon leuk om naar hele nieuwe werelden te gaan.

Wat ook heel belangrijk was, is het besef dat er mensen zijn die anders zijn dan jij en dat het waardevol is andere inzichten toe te laten. Dat heb ik geleerd, zo jong al, door in heel andere culturen te leven waarin het niet eens vanzelf sprak om de grote religieuze feesten samen te vieren. In Suriname vierde de één Holi-Pagua, de ander deed het Suikerfeest en wij hadden Kerst. Maar als de anderen Holi-Pagua vierden, gingen wij natuurlijk mee naar het vreugdevuur. Dat besef van pluraliteit zit bij mij heel diep.

Ik heb er geen moeite mee als kerken verdwijnen

Tijdens mijn studie theologie zag ik mijzelf wel het jongerenwerk of de geestelijke zorg ingaan, maar ik zag mezelf niet als dominee. Dat heeft te maken heeft met de beelden die je hebt van wat predikanten zijn en doen. Van de buitenkant zie je niet hoe complex het is. Maar ik heb er toch voor gekozen om dominee te worden, omdat ik merkte dat ik er veel van wat ik interessant vond in kwijt kon. In die baan zit een element van een wekelijkse performance, een stukje toneel. Er zit management in. En je leeft in een gemeenschap met mensen voor wie je iets kunt betekenen.

Ik was altijd erg geïnteresseerd in hoe mensen worstelen met wat er op hun pad komt. Daar ben ik ook nu nog mee bezig. Een centraal thema in het onderzoek waaraan ik (als hoogleraar, red) werk gaat over seksualiteit in het pastoraat, over trauma, over mensen met een verslavingsgeschiedenis. Ik heb daarnaast geen zelfstandige pastorale praktijk meer. Maar wel heb ik de laatste jaren gemeenten begeleid die te maken kregen met seksueel misbruik door een ambtsdrager. Dan trek ik een tijdje met zo'n gemeente op om ze door de woelige wateren te helpen.”

denken „Kerken bieden een gemeenschap van hoop, van uitzicht op: zo zou het leven kunnen zijn. Kerken maken de verhalen uit die grote traditie toegankelijk voor de concrete levens van mensen. Dat is de mooie kant van de kerk. De schaduwkant is dat hoe dwingender het verhaal is, hoe meer mensen met hun eigen verhaal klem komen te zitten. En hoe lossier het verhaal is, hoe minder relevant het is voor mensen. Daar zit een spanning.

De ideale kerk bestaat alleen als ideaal, niet in de werkelijkheid. De oorspronkelijke idee van de kerk zit heel dicht bij de verbondenheid en de liefde voor iedereen. Maar als je dat organiseert, en iedereen er dus bij mag horen, dan houd je niks over. Het oorspronkelijke idee zit ook heel dicht bij een grote puurheid: 'dit is een totaal ander leven dan we ooit gezien hebben, een nieuw paradijs, een nieuwe heiligheid.' Maar als je dat te veel doortrekt houd je een kleine sekte over, omdat niemand heilig genoeg is.

Zodra je dat ideaal organiseert tot een instituut als de kerk, ben je hem eigenlijk weer kwijt. Want je hebt structuren, regels en afspraken nodig; dingen die bij dat oorspronkelijke idee niet thuishoren. Dat is de dynamiek die bij zeker elke geloofsgemeenschap hoort. Je moet je daarom niet afvragen hoe we een ideale kerk kunnen maken, maar hoe we steeds in beweging blijven tussen onze concrete situatie en onze oorspronkelijke idealen.

Ik ben heel benieuwd hoe de geleefde religie zich ontwikkelt in een tijd waarin een kerk minder belangrijk wordt en meer en meer mensen zeggen: ik ga nu eens hierheen, ik ga nu eens daarheen, ik kijk eens tv, ik laat me eens inspireren door een boek. Een tijd waarin mensen zeggen: ik wil wel mijn kind laten dopen, maar ik ga niet elke zondag in de kerk zitten. We moeten nadenken wat die vormen van betrokkenheid betekenen.

Op zichzelf heb ik er geen moeite mee als kerken verdwijnen. Maar ik vind wel dat de religieuze bronnen toegankelijk moeten blijven. Voor mij zijn ze nog voorhanden, maar als ik kijk naar mijn kinderen en de mensen die ik in pastorale gesprekken tegenkom, dan zie ik hoe weinig verhalen zij tot hun beschikking hebben. Terwijl er allerlei situaties zijn waarvan ik denk: nou zou ik wel met jou willen kijken naar het verhaal van Job of Abraham. Volgens mij is de hele Bijbelse traditie een wijsheidstraditie die symbolisch woorden geeft aan onze levenservaringen en ons daardoor helpt onze weg in ons leven te vinden.”

geloven „Ik zeg niet dat de Bijbel alleen maar een menselijke symbolisering van onze gedachten is. Wat je juist ziet in de Bijbel en in al die religieuze bronnen, is dat men antwoordt op iets wat op hen afkomt. Dat men antwoordt op een ervaring van 'openbaring', of van God, of het heilige. Dat zijn woorden die zeggen: waar het ten diepste om gaat, is niet dat wij bedenken wat we met ons leven moeten doen, maar dat wij met ons leven antwoord geven op een geheim dat ons te boven gaat.

Wat er op ons afkomt? Ja... Een geheim, een mysterie, een stem, een woord. Het is niet voor niets dat in de religie altijd verhullende woorden aan de orde komen. Je krijgt God nooit zomaar te zien. En als je in aanraking komt met het heilige, voel je dat je daar de waarheid te pakken hebt, maar zodra je het op wilt schrijven, is het weg.

Misschien wel aardig: mijn voor-voorvader, Wessel Gansfort, de voorvader van de Reformatie, werd beschreven als 'een bijbelse humanist met een mystieke inslag'. Daarin herken ik veel van mijzelf. De humanist die op een kritische rationele manier naar het leven kijkt, maar zich laat inspireren door de Bijbel. En die mystieke inslag wil voor mij zeggen dat je niet probeert om dat allemaal puur rationeel onder woorden te krijgen.

Ik weet niet of er iets 'is'. 'Is' hoort bij deze werkelijkheid

Ik weet niet of er iets 'is'. Kijk, 'is' hoort al bij deze werkelijkheid. En 'is' gaat over een tafel, die er wel of niet is. Maar of er iets is tussen hemel en aarde; die woorden zijn al te veel. Wat mij inspireert is het verhaal van Jezus, van wie de mensen zeiden: er is iets met die man. Er zit zo'n puurheid in hoe hij omgaat met goed en kwaad, met pijn en vreugde, met liefde en verbondenheid; dat moet iets van God zijn.

Dat is iets wat mij als beeld erg inspireert: de radicale puurheid, het compromisloze van zijn opstelling naar de Romeinen toe, naar de religieuze overheden. Ook als het gaat om de omgang met de vreemdeling, met de zieken en de kwetsbaren. Dat is wat mij inspireert en wat ik telkens ter discussie stel: weerspiegelt hoe ik mijn werk doe en mijn leven leidt iets van die inspiratie en die geest van Jezus? Of raak je dat toch weer kwijt in je eigen eer en je eigenbelang?”

benutten „Ik heb een hele tijd gedacht dat veel presteren belangrijk is om waardering te krijgen. Dat is ook wel ergens verworteld in mijn levensloop. Alleen merk ik steeds meer dat die waardering wel leuk is, maar niet is wat ik zoek. Uiteindelijk zegt die waardering mij minder dan bemind te zijn. Daar zit de grond onder je voeten. En natuurlijk is waardering af en toe wel leuk. Maar waardering geeft ook afstand, ze suggereert ook dat mensen jou op een afstand van zichzelf plaatsen, of zelfs hoger dan zichzelf. Dan staat waardering soms precies haaks op liefde. Wat dat betreft is die waardering niet wat ik echt zoek. Dit is wat ik ontdekt heb. Maar drie weken later merk ik dat ik toch weer probeer om waardering te krijgen. Je blijft je leven lang met die worsteling bezig.

Het hotel wordt vooral gerund door mijn partner. Hij doet vrijwel al het werk. Natuurlijk, ik spring bij als ik hier ben. Maar hij doet het leeuwendeel. Interessant aan een hotel is niet hoe alles technisch werkt, interessant is dat er mensen komen. We proberen een ruimte te scheppen waar mensen even thuis kunnen zijn en zich even kunnen laten inspireren. Vandaar dat we veel kunst hebben hangen en veel tijd besteden aan persoonlijke contacten. Van die ruimte hoop je - en soms werkt het gelukkig - dat die iets met mensen doet. Je hebt mensen die van hun werk komen. Zij hebben een bed nodig, een wastafel en een douche. Klaar. Prima. Er zijn ook mensen die meer behoefte hebben aan iets wat hen uitdaagt, inspireert, bevraagt. Zij kijken naar de kunst.

Wat ik vroeger mooi vond van de pastorie, en nu van een hotel aan huis, is dat je eigen leefruimte hoort bij de gastvrijheid. Je laat een ander even binnenkomen in jouw ruimte. Misschien heb ik dát wel van mijn ouders meegekregen. En dat is ook heel prettig: vrijwel alle mensen die hier komen hebben geen idee van wat ik hiernaast doe. Dus als ik hun koffers naar boven draag, is dat voor mij een manier om af en toe even los te komen van alle andere rollen die ik in het leven heb. Dat is wel reinigend.”